

Sygn. akt I C 1697/19

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 grudnia 2019 roku

Sąd Rejonowy w Dzierżoniowie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Radosław Florek

Protokolant: Marta Chęcińska

po rozpoznaniu 9 grudnia 2019 roku w Dzierżoniowie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L.**

przeciwko **B. K.**

o zapłatę 2130 zł

I. oddała powództwo;

II. oddała wniosek strony powodowej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. o zasądzenie kosztów procesu.

Sygn. akt **I C 1697/19**

UZASADNIENIE

CZĘŚĆ WSTĘPNA

1. Strona powodowa (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w L. wystąpiła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego B. K. 2130 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 5 września 2017 roku do dnia zapłaty.

Żądanie pozwu oparła na następujących twierdzeniach:

a) pozwany wystawił weksel własny, płatny na jej rzecz;

b) w dniu 25 sierpnia 2017 roku wezwała pozwanego do wykupu weksla, a termin jego wykupu został wyznaczony na dzień 3 września 2017 roku;

c) w dniu 26 września 2017 roku pozwany uznał swój dług i zobowiązał się do jego spłaty w ratach;

d) pozwany spłacił łącznie 870 zł i do zapłaty pozostała kwota 2130 zł;

e) wezwała pozwanego do zapłaty tej kwoty, w terminie 10 dni, jednakże wezwanie okazało się bezskuteczne.

STAN FAKTYCZNY

I. Umowy pożyczki

1.W dniu 25 kwietnia 2017 roku, strona powodowa (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w L. zawarła z pozwanym B. K. umowę pożyczki gotówkowej nr (...), na mocy której pozwany otrzymał pożyczkę w kwocie 500 zł. Strony ustaliły, że pozwany uiszcza prowizję w kwocie 137 zł, a w związku z tym pozwany zobowiązał się do zwrotu kwoty 637 zł, w terminie do 25 maja 2017 roku. Strony dodatkowo przyjęły, że od niespłaconej w terminie należności powodowa Spółka nalicza odsetki według zmiennej stopy procentowej równej wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie.

Dowód: umowa pożyczki nr (...) z 25 kwietnia 2017 roku - k. 26.

II. Weksel in blanco

1.W celu zabezpieczenia spłaty zobowiązań wynikających z przedmiotowej umowy pożyczki, pozwany podpisał weksel in blanco.

Dowód: weksel z 25 sierpnia 2017 roku.

III. Deklaracja wekslowa

1.Strony ustaliły, że w przypadku braku spłaty należności wynikającej z tej umowy pożyczki gotówkowej, strona powodowa wypełni weksel in blanco na kwotę nie większą niż 3000 zł.

Dowód: umowa pożyczki nr (...) z 25 kwietnia 2017 roku - k. 26.

IV. Wypełnienie weksla in blanco

1.Strona powodowa wypełniła przedmiotowy weksel na kwotę 3000 zł i ustaliła w nim termin jej płatności na dzień 3 września 2017 roku.

Dowód: weksel z 25 sierpnia 2017 roku.

V. Wezwanie do wykupu weksla zapłaty

1.Pismem z 25 sierpnia 2017 roku, strona powodowa wezwała pozwanego do wykupu przedmiotowego weksla.

Dowód: odpis wezwania do wykupu weksla z 25 sierpnia 2017 roku - k. 6.

2.Pismo to nadano 28 sierpnia 2017 roku.

Dowód: odpis książki nadawczej - k. 7.

VI. Uznanie długu

1.W dniu 26 września 2017 roku, pozwany uznał dług względem powodowej Spółki w kwocie 3000 zł i zobowiązał się do jego spłaty w ratach po 100 zł, płatnych do 25-tego każdego miesiąca, począwszy od sierpnia 2017 roku.

Dowód: odpis oświadczenia o uznaniu długu z 26 sierpnia 2017 roku - k. 8.

VII. Spłata pożyczki

1.Pozwany wpłacił na rzecz powodowej Spółki kwotę 870 zł tytułem spłaty należności wynikającej z przedmiotowej umowy pożyczki.

Fakt bezsporny.

ROZWAŻANIA PRAWNE

I. Zobowiązanie wekslowe (punkt I wyroku)

1. Zobowiązanie wekslowe jest zobowiązaniem o szczególnym charakterze unormowanym w sposób odrębny w ustawie z dnia 28 kwietnia 1936 roku - Prawo wekslowe (tekst jednolity - Dz.U. z 2016 roku, poz. 160), zwanej dalej "prawem wekslowym".

2. Zobowiązanie wekslowe ma charakter abstrakcyjny, gdyż zachowuje swą ważność niezależnie od wszelkich przyczyn, które spowodowały jego powstanie.

3. Abstrakcyjność zobowiązania wekslowego przejawia się w kilku cechach.

4. Abstrakcyjność weksła wyraża się w podpisaniu weksła oraz w tym, że samo umieszczenie podpisu stanowi wyłączną przyczynę i podstawę zobowiązania.

5. Abstrakcyjność weksła przejawia się w tym, że podstawa prawna (causa) nie może być wyrażona w treści weksła. Zobowiązanie wekslowe jest oderwane od swej podstawy prawnej. C. jest wyłączona od bezpośredniego wpływu na ważność i skuteczność zobowiązania oraz nie jest wyrażona w treści weksła, ani również z tej treści nie wynika. W treści weksła nie wyraża się, w jakich okolicznościach zaciągnięto zobowiązanie wekslowe, czyli jaka jest przyczyna gospodarcza oraz co dłużnik wekslowy faktycznie otrzymał przy podpisaniu weksła.

6. O abstrakcyjności zobowiązania wekslowego świadczy fakt, że wadliwość stosunku kausalnego nie wpływa na ważność zobowiązania wekslowego.

7. Abstrakcyjność weksła wyraża się w ograniczeniu zarzutów, jakie przysługują dłużnikowi wekslowemu.

II. Weksel własny (punkt I wyroku)

1. W świetle przepisów art. 102 prawa wekslowego, zobowiązanie wekslowe pod sankcją nieważności powinno zawierać treść ustaloną przez przepisy prawa wekslowego.

2. W przypadku weksła własnego prawo wekslowe określa zewnętrzny wygląd weksła i istotne części składowe, jakie powinien on posiadać. Brak jednej z nich sprawia, że dany dokument nie będzie uważany za weksel własny, a jeżeli weksel będzie nieważny, to zobowiązanie wekslowe nie powstanie, nawet jeśli na dokumencie będzie umieszczony ważny podpis.

3. Według przepisów art. 101 prawa wekslowego, weksel własny zawiera:

1) nazwę "weksel" w samym tekście dokumentu, w języku, w jakim go wystawiono;

2) przyrzeczenie bezwarunkowe zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej;

3) oznaczenie terminu płatności;

4) oznaczenie miejsca płatności;

5) nazwisko osoby, na której rzecz lub na której zlecenie zapłata ma być dokonana;

6) oznaczenie daty i miejsca wystawienia weksłu;

7) podpis wystawcy weksłu.

4. Analizowany w rozpoznawanej sprawie weksel zawiera wszystkie wymienione elementy.

5. Użyto w nim nazwy "weksel".

6. Zawiera on przyrzeczenie bezwarunkowej zapłaty przez pozwanego 3000 zł.
7. Określono w nim termin płatności na 3 września 2017 roku.
8. Wskazano w nim, że miejscem płatności jest miasto L..
9. Wskazano w tym wekslu, że zapłata podanej kwoty ma nastąpić na rzecz strony powodowej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L..
10. Podano, że weksel został wystawiony 25 sierpnia 2017 roku w L..
11. Na wekslu tym znajduje się podpis pozwanego jako wystawcy weksla.
12. W świetle tych ustaleń weksel dołączony do pozwu posiada wszystkie cechy konstytutywne dla zobowiązania wekslowego, o których mowa w cytowanych powyżej przepisach.
13. Stwierdzając, że przedmiotowy weksel spełnia wszelkie wymogi formalne przewidziane przepisami prawa wekslowego, uznać należy go za ważny weksel.

III. Weksel in blanco (punkt I wyroku)

1. Weksel in blanco, określany w obrocie prawnym i gospodarczym jako weksel gwarancyjny, może być środkiem zabezpieczenia wierzytelności wynikających z różnych stosunków prawnych. Wystawiony jako własny (niezupełny) i wręczony remitentowi w związku z zawarciem umowy, prowadzi do powstania zobowiązania wekslowego wystawcy.
2. Jak wskazano w punkcie I rozważań prawnych zobowiązanie wekslowe, w tym również z weksla in blanco, ma samodzielny i abstrakcyjny charakter oraz jest niezależne od podstawy prawnej jego zaciągnięcia. Remitentowi przysługuje zatem w stosunku do wystawcy zarówno roszczenie ze stosunku podstawowego, jak i z weksla, przy czym może on uzyskać zaspokojenie wierzytelności tylko raz i do niego należy wybór roszczenia.
3. W stosunku między remitentem a wystawcą weksla in blanco samodzielność zobowiązania wekslowego ulega "osłabieniu". W razie braku możliwości sformułowania skutecznych zarzutów wekslowych, wystawca weksla in blanco może podnieść przeciwko remitentowi zarzuty oparte na stosunku podstawowym i podważać w ten sposób zarówno istnienie, jak i rozmiar zobowiązania wekslowego. Sytuacja taka określana jest w orzecznictwie jako "przeniesienie sporu z płaszczyzny stosunku wekslowego na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego". Należy przy tym podkreślić, że owo "przeniesienie" nie skutkuje zmianą podstawy sporu ze stosunku prawa wekslowego na stosunek prawa cywilnego. Odwołanie się przez wystawcę weksla do stosunku podstawowego prowadzi jedynie do uwzględnienia tego stosunku w ramach oceny zasadności dochodzonego roszczenia wekslowego. Nadal więc przedmiotem sporu jest roszczenie wekslowe, z tą tylko różnicą, że przy uwzględnieniu również stosunku podstawowego (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 10 kwietnia 2013 roku, I ACa 849/12, LEX nr 1307408; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 11 marca 2011 roku, II CSK 311/10, OSNC-ZD 2011, nr 3, poz. 66).
4. W tej sprawie, weksel in blanco wystawiony przez pozwanego zabezpieczał wykonanie przez niego zobowiązań wynikających z zawartej przez strony umowy pożyczki gotówkowej.
5. Wedle przepisu art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (tekst jednolity - Dz.U. z 2016 roku, poz. 1528 z późn. zm.), weksel lub czek konsumenta wręczony kredytodawcy w celu spełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki powinien zawierać klauzulę "nie na zlecenie" lub inną równoznaczną. Wprowadzenie tego przepisu oznacza, że polski ustawodawca dopuszcza zabezpieczenie wierzytelności przedsiębiorcy względem konsumenta poprzez wystawienie przez tego ostatniego weksla in blanco i późniejsze jego wypełnienie na podstawie zawartego porozumienia wekslowego.

6. Zakaz stosowania takiego zabezpieczenia nie wynika z przepisów prawa europejskiego (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z 7 listopada 2019 roku, (...) Spółka Akcyjna w B. przeciwko B. W. i inni, C-419/18 i C-483/18).

7. W niniejszej sprawie strony mogły zabezpieczyć wykonanie przez pozwanego przedmiotowej umowy pożyczki poprzez wystawienie przez niego weksła in blanco.

IV. Deklaracja wekslowa (punkt I wyroku)

1. Przepis art. 10 prawa wekslowego stanowi, że jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Cytowany przepis dopuszcza możliwość wystawienia weksła niezupełnego i jego późniejszego uzupełnienia oraz reguluje kwestię zarzutu przysługującego dłużnikowi wekslowemu w przypadku uzupełnienia weksła niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym.

2. Wręczeniu weksła in blanco towarzyszy porozumienie dotyczące uzupełnienia weksła. Istnienie takiego porozumienia jest obligatoryjne i związane jest z wystawieniem i wydaniem weksła in blanco. Porozumienie to jest w istocie umową, na podstawie której podmiot podpisujący weksel upoważnia wierzyciela do jego uzupełnienia. Umowa ta wyznacza granice kompetencji wierzyciela. Prawo wekslowe nie precyzuje formy ani treści tego porozumienia, wobec czego może być ono zawarte w dowolnej formie, pisemnej, bądź ustnej, a nawet w sposób dorozumiany (por. wyrok Sądu Najwyższego z 23 października 2001 roku, I CKN 19/01, LEX nr 52712). Treść porozumienia dotyczącego uzupełnienia weksła in blanco wyznaczają granice swobody umów.

3. W kontekście porozumienia wekslowego zwrócić należy uwagę na wypracowaną w praktyce obrotu gospodarczego instytucję tak zwaną deklaracją wekslową, którą jest pisemne oświadczenie, co najmniej wystawcy weksła, a niekiedy także osoby upoważnionej do wypełnienia weksła określające zasady uzupełnienia weksła in blanco. Tak rozumiana deklaracja wekslowa nie jest obligatoryjna dla zawarcia porozumienia wekslowego, o którym mowa w przepisie art. 10 prawa wekslowego, natomiast ma ona istotne znaczenie dowodowe. Deklaracja stanowi dowód udzielenia upoważnienia do uzupełnienia jego koniecznych elementów rozstrzygając jednocześnie wątpliwości, co do sposobu uzupełnienia weksła. Zakres zabezpieczenia w przypadku weksła in blanco wynika z treści zawieranej deklaracji wekslowej, co oznacza, że weksel może być wypełniony tylko wówczas, gdy zajądą okoliczności ustalone w porozumieniu zawartym między wystawcą, a osobą, której weksel zostaje wręczony (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 15 września 2017 roku, I ACa 917/16, LEX nr 2381495). W istocie więc deklaracja będzie stanowiła dowód treści porozumienia wekslowego w rozumieniu przepisu art. 10 prawa wekslowego.

4. Z przepisu art. 10 prawa wekslowego a contrario wynika, że w razie wypełnienia weksła in blanco przez jego odbiorcę niezgodnie z otrzymanym upoważnieniem zobowiązanie wekslowe osoby, która weksel wręczyła nie powstaje, co osoba ta może odbiorcy weksła zarzucić bez jakichkolwiek ograniczeń (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 czerwca 1999 roku, I CKN 51/98, OSNC 2000, nr 2, poz. 27). Tym samym pozwany będący wystawcą weksła in blanco może bez żadnych ograniczeń podnosić zarzuty uzupełnienia weksła niezgodnie z porozumieniem wobec takiego powoda, który jest bezpośrednim odbiorcą weksła in blanco (por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2016 roku, V CSK 519/15, LEX nr 2037919). Należy przy tym zauważyć, że ciężar dowodu, iż weksel in blanco wypełniono w sposób sprzeczny z porozumieniem spoczywa na dłużniku wekslowym, który zarzut podniósł (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 2 marca 2018 roku, I ACa 926/17, LEX nr 2487690).

5. Postanowienia art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 oraz art. 10 ust. 2 dyrektywy (...) należy interpretować w ten sposób, że w wypadku, gdy sąd krajowy ma poważne wątpliwości co do zasadności roszczenia opartego na wekslu własnym, który służy zabezpieczeniu wiarygodności wynikającej z umowy kredytu konsumenckiego, oraz gdy ten weksel własny początkowo został wystawiony przez wystawcę jako weksel in blanco, a następnie uzupełniony przez remitenta, sąd ten powinien z urzędu zbadać, czy postanowienia uzgodnione między stronami mają nieuczciwy charakter, i w tym zakresie może zażądać od przedsiębiorcy przedstawienia pisemnego zapisu tych postanowień,

tak aby móc zapewnić poszanowanie praw konsumentów wynikających z tych dyrektyw (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z 7 listopada 2019 roku, (...) Spółka Akcyjna w B. przeciwko B. W. i inni, C-419/18 i C-483/18).

6. Oznacza to, że w takich sprawach sąd jest obowiązany z urzędu badać treść porozumienia wekslowego pod kątem ochrony praw konsumentów oraz kontrolować sposób wypełnienia weksla in blanco w aspekcie jego zgodności z treścią porozumienia wekslowego, w szczególności może stwierdzić, że roszczenie oparte na wekslu własnym nie istnieje w odniesieniu do kwoty przekraczającej kwotę wynikającą z porozumienia wekslowego (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z 7 listopada 2019 roku, (...) Spółka Akcyjna w B. przeciwko B. W. i inni, C-419/18 i C-483/18, punkty 71-77).

7. W ramach porozumienia wekslowego, zawartego w § 5 ust. 2 przedmiotowej umowy pożyczki, strony ustaliły, że w przypadku braku spłaty należności wynikającej z tej umowy, strona powodowa wypełni weksel in blanco na kwotę nie większą niż 3000 zł.

8. Warunkiem wypełnienia weksla in blanco był brak spłaty należności z przedmiotowej umowy pożyczki.

9. Suma wekslowa miała odpowiadać wysokości zadłużenia pozwanego z tej umowy pożyczki, przy czym nie mogła być większa niż 3000 zł.

V. Wypełnienie weksla in blanco (punkt I wyroku)

1. Pozwany był obowiązany spłacić zadłużenie z tytułu opisanej powyżej umowy pożyczki gotówkowej w terminie do 25 maja 2017 roku.

2. W ustalonym terminie pozwany nie spłacił tego zadłużenia.

3. Powodowa Spółka była w związku z tym uprawniona do wypełnienia weksla in blanco.

4. Przedmiotowy weksel został wystawiony 25 sierpnia 2017 roku, a tym samym wysokość sumy wekslowej powinna odpowiadać wysokości zadłużenia pozwanego z tytułu przedmiotowej umowy pożyczki na ten dzień.

5. Na dzień 25 sierpnia 2017 roku wysokość zadłużenia pozwanego z tytułu tej umowy wynosiła 659,48 zł, a obejmowała należność główną w kwocie 500 zł, prowizję w kwocie 137 zł i odsetki maksymalne za opóźnienie za okres od 26 maja 2017 roku do 25 sierpnia 2017 roku w kwocie 22,48 zł.

6. Strona powodowa, pomimo wezwania przez Sąd, nie podała, jakie inne należności są objęte sumą wekslową i jak zostały one wyliczone. Nie wynika to także z jakichkolwiek dowodów przeprowadzonych w sprawie.

7. Oznacza to, że na podstawie porozumienia wekslowego strona powodowa mogła wypełnić weksel in blanco jedynie na kwotę 659,48 zł, a w pozostałej części suma wekslowa jest nienależna.

8. Po wypełnieniu przedmiotowego weksla pozwany wpłacił na rzecz powodowej Spółki kwotę 870 zł tytułem spłaty należności wynikającej z przedmiotowej umowy pożyczki.

9. Oznacza to, że wpłacona przez niego kwota przewyższa całe zadłużenie z tytułu zobowiązania wekslowego, co skutkuje oddaleniem powództwa.

VI. Uznanie długu (punkt I wyroku)

1. Uznanie długu nie ma skutku konstytutywnego i w związku z tym nie może stanowić samoistnej podstawy prawnej zobowiązania. Nie jest więc skuteczne, jeżeli zobowiązanie nie istnieje (por. A. Wolter, Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, Warszawa 1996, s. 336).

2. W dniu 26 września 2017 roku, pozwany uznał dług względem powodowej Spółki w kwocie 3000 zł.

3. Nie ma to znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, gdyż, jak wykazano powyżej, dług ponad kwotę 659,48 zł nie istnieje, a tym samym w tym zakresie uznanie długu nie wywołuje skutków prawnych.

VII. Koszty procesu (punkt II wyroku)

1. Wedle przepisu art. 98 § 1 k.p.c., strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu).

2. Mając więc na uwadze, że strona powodowa w całości przegrała niniejszy proces, należało w całości obciążyć ją kosztami procesu i w konsekwencji oddalić jej wniosek o zasądzenie kosztów procesu od pozwanego.